

OSMANLI'NIN HAZÂNINDA GAZEL DÖKÜMÜ
MODERN TÜRK ŞİİRİNİ ARARKEN

M. Kayahan Özgül 1961'de Ankara'da doğdu. Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdarî Bilimler (şimdiki Edebiyat) Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun edildi. Aynı üniversitenin yeni kurulan Türkçe Derslerini Düzenleme Başkanlığı'nın okutmanı ve mezun olduğu bölümün araştırma görevlisi olduğu yıllarda, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı'nda yüksek lisans ve doktora yaptı. 1989'dan beri, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Kaleminden çıkan veya yayına hazırladığı kırktan fazla kitabın başlıcaları şunlardır: *Halid Fahri Ozansoy, Hayatı ve Eserleri* (1986), *Hersekli Ârif Hikmet, Hayatı ve Eserleri* (1987), *Leskofçalı Galib, Hayatı ve Eserleri* (1987), *Yenişehirli Avni, Hayatı ve Eserleri* (1990), *Ali Ekrem Bolayır'ın Hâtıraları* (1991, 2007, 2013), *Türk Edebiyatında Siyasî Rüyalar* (1993, 2004), *Ali Ekrem Bolayır'dan Suut Kemâl Yetkin'e Mektuplar* (1996, 2012), *Bigâne Durmayın Aşinânıza: Müftüoğlu Ahmed Hikmet'in Mektup, Şiir ve Günlükleri* (1996), *Resmin Gölgesi Şiire Düştü: Türk Edebiyatında Tablo Altı Şiirleri* (1997), *Helvacı-zâde Muharrem Hasbi, Hayatı ve Eserleri* (1998), *Osman Nevres, Hayatı ve Eserleri* (1999), *Kandille İskandil* (2003, 2013), *XIX. Asrın Benzersiz Bir Politeknigi: Münif Paşa* (2005, 2014), *Dîvan Yolu'ndan Pera'ya Selâmetle: Modern Türk Şiirine Doğru* (2006, 2018), *Osmanlı'nın Hazânında Gazel Dökümü: Modern Türk Şiirini Ararken* (2006, 2018), *Seke Seke Ben Geldim (Sekmeler-I)* (2008), *Seke Seke Ben Geldim (Sekmeler-II)* (2008), *Son Jön Türk Kalesi Ahmed Kemâl Akünal* (2010), *XIX. Asrın Özel Bir Edebiyat Mahfeli Olarak Encümen-i Şuarâ* (2012), *Babil'le Ebabel* (2013), *Kemâl'le İhtimâl: Nâmık Kemâl'in Şiirine Tersten Bakmak* (2014), *Şiirin Hazânında Gazel Dökenler-I: Yenişehirli Avni Bey* (2015), *II: Hersekli Ârif Hikmet Bey* (2015), *III: Leskofçalı Galib Bey* (2015), *IV: Osman Nevres Efendi* (2016), *V: Muallim Naci Efendi* (2016), *Seke Seke Ben Geldim (Sekmeler-III)* (2018).

*M. Kayahan Özgül'ün
YKY'deki kitapları:*

Resmin Gölgesi Şiire Düştü:
Türk Edebiyatında Tablo Altı Şiirleri (1997)
Divan Yolu'ndan Pera'ya Selâmetle (2018)
Osmanlı'nın Hazânında Gazel Dökümü (2018)

M. KAYAHAN ÖZGÜL

Osmanlı'nın Hazânında
Gazel Dökümü
Modern Türk Şiirini Ararken

Seçki

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 5124
Edebiyat - 1466

Osmanlı'nın Hazâmında Gazel Dökümü / M. Kayahan Özgül

Kitap editörü: **Murat Yalçın**

Kapak tasarımı: **Nahide Dikel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **İlknur Efe**

Baskı: Bilnet Matbaacılık ve Yayıncılık A.Ş.
Dudullu Organize San. Bölgesi 1.Cad. No:16 Ümraniye-İstanbul
Tel: 444 44 03 • Fax: (0216) 365 99 07-08 • www.bilnet.net.tr
Sertifika No: 31345

1. baskı: Hece Yayınları, Ankara, Ekim 2006
YKY'de 1. baskı: İstanbul, Haziran 2018
ISBN 978-975-08-4246-7

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2017
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0212) 252 47 00 Faks: (0212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

İÇİNDEKİLER

Gazeller Arasında Yürürken • 13

Kasımpaşalı Mehmed Hâlis Efendi • 17

Seyrek-zâde Mehmed Câzım Efendi • 18

Ahmed Nedîm Efendi • 18

İzzet Ali Paşa • 21

Seyyid Hüseyin Vehbî Efendi • 22

Âmidî Hasan Vâlî Ağa • 23

Mustafa Âtîf Efendi • 24

Münîf-i Antakî • 25

Tezkireci Mirzâ-zâde Sâlim • 26

Şeyhülislâm Ebû İshak-zâde Esad Efendi • 30

Halil Muhlis Bey • 31

Yenişehir Fenarlı Emin Belîğ Efendi • 32

Küçük Çelebi-zâde Âsım Efendi • 32

Koca Râğıb Paşa • 34

Mehmed Hâzık Efendi • 35

Haşmet Efendi • 37

Ârif Süleyman Bey • 39

Çeşmî-zâde Mustafa Reşid Efendi • 39

Lebîb-i Âmidî • 41

Süleyman Dâniş-i Enderûnî • 44

Enderunlu Mehmed Hâmid Bey • 46

Hacı Mehmed Şehrî Efendi • 46

Zübeyde Fitnat Hanım • 47

Sarıgüznel Âsaf Paşa • 48

Kırımlı Ömer Besim Efendi • 49

Halil Paşa-zâde Feyzi Bey • 50

Said Efendi • 51

Lütfullah Âkif Efendi • 52

İkibayraklı-zâde Mehmed Nesib Efendi • 53

İbrâhim Cehdî Efendi • 53

Priştineli Bey-zâde Nûri Efendi • 54

Reisülküttab Mehmed Hayri Efendi • 55

Nâşid İbrahim Bey • 56

Niyazî • 58

Seyyid Mehmed Fâiz Efendi • 58

- Enderunlu Ali Râik Efendi • 59
Erbilli Yûsuf Garîbi Efendi • 59
Hacı Tahir Fâzıl Efendi • 61
Mehmed Esrar Dede • 61
Enderunlu Mehmed Âkif Bey • 63
Reîsülküttab Mehmed Râşid Efendi • 64
Çelebi Hüseyin Rifat Efendi • 65
Giridî Ali Aziz Efendi • 65
Şeyhülislâm Mehmed Mekki Efendi • 66
Ferhad Paşa • 67
Esad Galib Dede • 68
Vak'a-nüvis Halil Nûri Bey • 77
Abdülhalim Neyyir Dede • 81
Kassab-zâde Ahmed Bâis Efendi • 82
Seyyid Mehmed Emin Edîb Efendi • 83
İstolçalı Vehbi Efendi • 84
Üsküdarlı Ahmed Resîmâ Dede • 86
A'rec Hoca Kudsî Efendi • 87
Battal Ali Paşa-zâde Mehmed Tayyar Paşa • 87
Şeyh-zâde Abdüşşekür Hâkim Efendi • 89
Tatarpazarlı Mehmed Ferrî Efendi • 89
Bolulu Mehmed Hanif Efendi • 90
Muvakkit-zâde Mehmed Nûri Pertev Efendi • 92
Ayaşlı Mehmed Hıfzı Efendi • 96
Hoca Süleyman Neş'et Efendi • 96
İşkodralı Âsaf Mehmed Paşa • 99
İzzet Paşa-zâde Ârif Fennî Bey • 99
İlhâmî • 100
Sünbül-zâde Vehbi • 100
Muhit • 123
Benli-zâde Beylikçi İzzet Mehmed Bey • 124
Kapudânıderyâ Abdullah Râmiz Paşa • 127
Şeyhülislâm Ebû İshak-zâde Atâullah Efendi • 127
Karayılan-zâde Sabri Efendi • 128
İzmirli Şeyh Mustafa Selâmi Efendi • 129
Bursalı Mehmed Re'fet Efendi • 130
Galatalı İhyâ Efendi • 130
Elbistanlı Ahmed Hayâti Efendi • 131
Şeyh-zâde İbrahim Hafid Paşa • 132
Reîsülküttab Mehmed Ârif Efendi • 134
Ağribozlu Sarııgüzêl Sâmi Ebûbekir Paşa • 137
Osman Sürûrî Efendi • 138
Bursalı Bakırcı Mehmed Râşid Efendi • 140

- Aşug Civan • 140
 Hanyalı Osman Nûri Bey • 141
 Vak'a-nüvis Mehmed Âmir Bey • 156
 Refî'-i Âmidî • 158
 Enderunlu Hâmid Tayfur Bey • 165
 Sadrıâzam Yûsuf Ziyâeddin Paşa • 166
 Mehmed Nebil Bey • 166
 Kapucubaşı Mehmed Ârif Ağa • 167
 Erzurumlu Mehmed Rüşdü Paşa • 168
 Abdûlbâkî Nâsır Dede • 169
 Mütercim Ahmed Âsım Efendi • 170
 Manastırlı Muîn Efendi • 171
 Refî'-i Kâlâyî • 172
 Mehmed Said Hâlet Efendi • 175
 Mütercim-i Arabî Ârif Bey • 177
 İstanbullu Ali Hâtif Efendi • 177
 Mollacık-zâde Mehmed Râif Efendi • 182
 Halimgiray Han • 183
 Edirneli Şeyh Mustafa Kabûli Efendi • 184
 Enderunlu Osman Vâsıf Bey • 185
 Ağrıbozlu Ahmed İzzet Bey • 187
 Nazif Efendi • 188
 Şânî-zâde Atâullah Efendi • 189
 Mehmed Hayret Efendi • 190
 Selânikli Âkif Efendi • 191
 Ali Rifat Bey • 194
 İbrahim Sütûri Efendi • 195
 Şamlı Mehmed Râgıb Paşa • 196
 Mehmed Dâniş Bey • 197
 Hasan Hüsnu Efendi • 198
 Benderli Cesârî • 198
 Ömer Fâik Efendi • 201
 Keçeci-zâde İzzet Molla • 202
 Tüfenkçibaşı Enderunlu Ârif Efendi • 211
 Şeyh Ahmed Sûzî Efendi • 212
 Şerif Paşa-zâde Said Siyret Bey • 213
 Kerküklü Müftî Ebûbekir Efendi • 214
 Manisalı Mehmed Refik Efendi • 215
 Câmeşüybaşı Enderunlu Halim Bey • 216
 Kırımlı Ebûbekir Rifat Efendi • 216
 Mustafa Necib Efendi • 218
 Azmî-i Âmidî • 219
 Âmidî Sâdullah Said Efendi • 219

- Recâi-zâde Ahmed Cevdet Efendi • 220
Şeyh Mustafa Müştâk-ı Bitlisi Efendi • 228
Nazif-zâde Ahmed Hâmid Efendi • 229
Şeyh-zâde Hacı Ebûbekir Bey • 229
Diyarbakirli Süleyman Nazif Efendi • 232
Şerif Nâyâb Bey • 233
Hekimbaşı Mustafa Behcet Efendi • 234
Ayıntablı Reşid Efendi • 235
Şirvanlı Fâtih Efendi • 235
Malatyalı Kazak-zâde İbrahim Taib Efendi • 236
İstanbullu Câvid Bey • 237
Miriâlem-zâde Halil Rifat Bey • 239
Peklinli Câfer Sâdık Paşa • 239
Şehbaz Giray • 240
Hızır Ağa-zâde Said Bey • 241
Mühimme-nüvis Nuh Necib Bey • 242
Çukadar-zâde Hoca Seyyid Mehmed Şâkir Efendi • 243
Morah Ali Nâmık Paşa • 243
Fodula Kâtibi-zâde Mehmed Said Bey • 244
Bahâeddin Ferid Efendi • 244
Mehmed Pertev Paşa • 245
Abdullah Lebîb Efendi • 247
Ayıntablı Seyyid Hüseyin Aynî Efendi • 248
Kadiasker Ali Rızâ Bey • 250
Genç Halil Ağa-zâde Enderunlu Mahmud Nedim Bey • 251
Hasîri-zâde Şeyh Süleyman Sıdkı Efendi • 251
Enderunlu İbrahim Râsih Efendi • 252
Yeğen-zâde İbrâhim Âsım Bey • 253
Süleyman Fâik Efendi • 254
Adanalı Ali Remzi Efendi • 255
Konyalı Şem'î • 256
Rûşen Sâhib Efendi • 257
Tatarcık-zâde Ahmed Reşid Efendi • 258
Enderunlu Recâi-zâde Mustafa Sâmîl Efendi • 258
Recâi-zâde Mehmed Hassan Bey • 259
Enderunlu Mustafa Sâkıb Efendi • 259
Ağribozlu Mehmed Emin Sırrı Efendi • 261
Bursalı Hacı Şerif Ağa-zâde İffet Efendi • 261
Enderunlu İbrâhim Ferid Bey • 262
Selânikli Hâmî Efendi • 262
Salih Afif Efendi • 264
Sirozlu Yusuf Muhlis Paşa • 264
Enderunlu Şeyh Esrar Efendi • 266

- Ağrıbozlu Osman Reşid Bey-zâde Numan Mâhir Bey • 267
 Eskicumalı Seyyid Ahmed Hamid Efendi • 269
 Tefrika Nesibâ Hanım • 270
 Süleyman Âtuf Efendi • 271
 Kavayeli Tevfik Efendi • 272
 Tahir Selâm Bey • 272
 Enderunlu Sâmi İzzet Efendi • 273
 Mehmed Âkif Paşa • 274
 Sahhaf Hacı Hızır Efendi • 276
 Bolulu Mehmed Fâik Efendi • 277
 Silivrili Kadı İsmail Hakkı Efendi • 278
 Timur Fennî Efendi • 278
 Firecikli Ömer Râsim Efendi • 279
 Nûrî • 280
 Çavuş-zâde Ahmed Âtuf Bey • 282
 Süleyman Fehim Efendi • 283
 Mehmed Mâhir Bey • 287
 Trabzonlu Süleyman Talib Efendi • 287
 Mehmed Sermed Efendi • 288
 Tepedelenli Selim Sırrı Paşa • 296
 Kıbrıslı Hasan Hilmi Efendi • 297
 Selânikli Halil Rüşdü Efendi • 300
 Sahhaflar Şeyhi-zâde Mehmed Esad Efendi • 300
 Mehmed Râif Bey • 302
 Kayserili Osman Seyfi Bey • 302
 Leylâ Hanım • 303
 Kedhudâ-zâde Mehmed Ârif Efendi • 305
 Âşık Lûtfi Derdli • 306
 Sâdullah Enverî Efendi • 307
 Enderunlu Mehmed Nazif Efendi • 308
 Tiranlı Edhem Şehîdî Bey • 309
 Arab Tâhir-zâde Abdünnâfi' Efendi • 309
 Nûman Nâli Efendi • 312
 Tayyib-zâde Süleyman Dürri Efendi • 312
 Enderunlu Tüfenkçibaşı İhyâ Bey • 313
 Mehmed Sâlim Efendi • 315
 Elbistanlı Hayâtî-zâde Halil Şeref Efendi • 315
 Esad Muhlis Paşa • 316
 Sünbül-zâde Vehbi-zâde Hayreddin Lâmi Efendi • 318
 Enderunlu Mehmed Muammer Paşa • 319
 Defterdar Nâzım Efendi • 320
 Kusûrî • 321
 Bursalı Şeyh Mehmed Emin Zâik Efendi • 322

- Müderris-zâde Ahmed Hayri Efendi • 326
Mahmud Fehim Efendi • 327
Dârendeli Mehmed Saib Efendi • 328
Hekimbaşı Abdülhak Molla • 329
Dramalı Hasan Haydar Paşa • 329
Ahmed Câmî Efendi • 330
Fodulacı-zâde Ahmed Râsim Efendi • 331
Şeyh Mehmed Rıfkı Efendi • 331
Edirneli Hayri Efendi • 333
Şeyh Yemez-zâde Süleyman Rüşdü Efendi • 333
Bursalı Ahmed Râgıb Efendi • 336
Silleli Sürürî • 336
Ankaralı Salâhaddin Câzib Efendi • 337
Mustafa Sami Efendi • 338
Âmidî İsmet Efendi • 339
Ali Âli Efendi • 340
Recâi-zâde İbrahim Şefik Bey • 341
Hafhafa-zâde Halil Câzib Efendi • 342
Ankaralı Sâdullah Efendi • 343
Diyarbakirli Osman Nûri Paşa • 344
Seyyid Ahmed Râşid Efendi • 345
Zileli Mehmed Çâker Efendi • 346
Mehmed Emin Refî' Efendi • 347
Selânikli Meşhûrî • 349
Sadriâzam Mustafa Reşid Paşa • 355
Bayburdlu Zihni • 356
Ayıntablı İshak Hakkı Paşa • 359
Şeyhülislâm Ârif Hikmet Bey • 360
Gelibolulu Hacı Şâkir Efendi • 362
Abdurrahman Rifat Bey • 364
Erzurumlu Emrah • 364
Yek-çeşm Hasan Tahsin Bey • 366
Ahmed Sadık Ziver Paşa • 367
Mustafa Mazlûm Fehmi Paşa • 369
Şeref Hanım • 370
Hacı Ali Tûrâbî Baba • 371
İstanbulu Eşref Efendi • 372
Mektûbî-zâde Abdülaziz Efendi • 374
Koca Müftü Dursun Nâtik Efendi • 375
İzmirli Rûmi Efendi • 376
Sıyam-zâde Hasan Hamdi Efendi • 376
İsâ-zâde Mehmed Sâdeddin Efendi • 377
Maraşlı Hasan Nâdir Efendi • 378

- Mustafa Refik Bey • 379
 Ayıntablı Aydi Baba • 380
 Tırnavî Şeyh Ahmed Râsid Efendi • 381
 Hayrullah Hayri Efendi • 382
 Dâvud Fatin Efendi • 383
 Everekli Mehmed Seyrânî • 384
 Mürid-zâde Mustafa Aczî Ağâ • 386
 Ömer Keşfi Efendi • 387
 Ruznâmçeci-zâde Mehmed Lebib Efendi • 387
 Hacı Süleyman Mecerûhî • 389
 Çukadar-zâde Mehmed Câzim Efendi • 390
 Leskofçalı Mustafa Galib Bey • 392
 Galatalı Yorgancı Safvet Efendi • 393
 Keçeci-zâde Mehmed Fuad Paşa • 395
 Trabzonlu Ahmed Rızâ Efendi • 396
 Recûli • 399
 Hanyalı Mehmed Şefik Efendi • 401
 İbrahim Şinasi Efendi • 401
 Sadriâzam Emin Âli Paşa • 404
 İbrâhim Edhem Pertev Paşa • 405
 Kadı-zâde Mustafa Tâlib Efendi • 409
 Rusçuklu Hengâmî • 411
 Tırnakçı-zâde Ziver Bey • 412
 Mehmed Şâkir Recâi Efendi • 413
 Leblebici Şemsi Hayâl Baba • 413
 Yusuf Kâmil Paşa • 415
 Manastırlı Sâlih Nâili Efendi • 416
 Abdülhalim Galib Paşa • 418
 Maraşlı Yûsuf Kenan Bey • 420
 Osman Nevres Efendi • 421
 Ayaşlı Sâlih Hayri Efendi • 423
 Enderunlu Tayyar-zâde Ahmed Atâ • 426
 Kadiasker Mustafa İzzet Efendi • 429
 Râhile Sırrı Hanım • 429
 Abdurrahman Sâmi Paşa • 430
 İbrâhim Hâlet Bey • 432
 Mehmed Behcet Efendi • 434
 Mehmed Ziver Efendi • 436
 Ortaköylü Tâhiri • 437
 Hoca Tahsin Efendi • 439
 Abdülhamid Ziyâ Bey • 443
 Sadriâzam Mahmud Nedim Paşa • 451
 Tokadlı Nûrî • 453

- Tahir Ömer-zâde Yusuf Hâlis Efendi • 455
Recâi-zâde Mehmed Celâl Bey • 459
Meşreb-zâde Dâmâdı Mehmed Şem'î Efendi • 460
Trabzonlu Emin Hilmi Efendi • 462
Kütahyalı Yâkub Âsım Efendi • 465
Yenişehirli Avni Bey • 466
Şarkîkarahisarlı Abdî Efendi • 469
Erzurumlu Erbâbî • 470
Mehmed Vehbi Efendi • 471
Sivaslı Abdülkadir Gulâmî Efendi • 472
Ahmed Kemâl Paşa • 474
Hasırcı-zâde Mehmed Ağa • 475
Kara Abdal Süleyman Şemsi Dede • 476
Deli Hikmet Bey • 477
Tokadlı Gedâyî • 479
Abdülaziz Âsım Efendi • 479
Tebrizli Remzi Baba • 481
Nâmık Kemâl Bey • 483
Hayreddin İrfan Paşa • 489
Muhyiddin Rûmî Paşa • 492
Koniçeli Mûsâ Kâzım Paşa • 493
Sâdullah Râmi Paşa • 496
Mehmed Şeref Efendi • 498
Diyarbakirli Said Paşa • 499
Kastamonulu Kemâlî • 500
İbrahim Râşid-i Cedid • 501
Osman Şems Efendi • 503
Ahmed Cevdet Paşa • 505
Bursalı Eşref Paşa • 506
İsmâil Paşa-zâde İbrâhim Hakkı Bey • 508
Abdullah Sâfi Efendi • 513
Flavtacı Mahmud Râtib Bey • 514
Âdile Sultan • 518
Manastırlı Sâlih Fâik Bey • 519
Süleyman Seniğ Efendi • 523
Süleyman Şâdi • 525
Yozgadlı Mustafa Nâzî • 526
Hersekli Ârif Hikmet Bey • 527
Ebunnefi Vâsıf Bey • 529
Mehmet Tahir Münif Paşa • 530
Murad Emrî Efendi • 533
Mazlûm Paşa-zâde Memduh Fâik Paşa • 534

Gazeller Arasında Yürürken

Osmanlı şiirinin, uzun tarihi boyunca kaç şair yetiştirdiğini tahmin etmek çok zor... Tezkirelerdeki isimlere eserlerine yazma mecmûalarda tesadüf edilenleri, dîvanı nisyan ile tozlanmış olanların cümlesini ilâve etmeyi becersek, yine de gerçek sayının yakınından bile geçmeyen bir yekûn çıkacağından eminim. Emin olduğum bir diğer sonuç da bütün bu şairlerin asırlara göre paylaştırılması hâlinde, ençok şaire XVIII ve XIX. asırlarda tesadüf edileceğidir. Belki şairiyetin –âdetâ bir lonca gibi çalışan– gelenekli nizamının bozulmasından, belki klâsik şiirin o zamana kadar herkese sırrını ifşâ etmeyen kapalı devresinin çözülmesinden ve daha çok hevesliye şiir söyleyebileceği ümidini vermesinden, belki de şiirin gelenekli maksadını yitirmeye ve daha keyfî, daha şahsî söylenir olmaya başlamasından doğan bir bereket... İlmî bir açıklama istiyorsanız, her akımın son demlerinde uygulayıcılarının sayısının arttığını ve o akımın sonunu biraz da bunun hazırladığını söyleyebilirim; bir cins tavuk-yumurta ilişkisi... Romantik bir açıklama bekliyorsanız, asırların şiir geleneğinin nihayet son gürlüğünü yaşamakta olduğunu söyleyeceğim.

Elinizdeki seçki, işte bu şair mahşerinden seçilmiş 333 ismin metinleriyle oluşturuldu. İsim mikdarının daha da arttırılması mümkündü; fakat azaltılması pekçoğuna haksızlık olacaktı. Şairlerin böyle ilginç bir sayıda tutulmasını nümerolojik heveslerle açıklamayı düşünenler çıkacağı endişesine rağmen, hoş geldi ve yaptım. Bu 333 ismi tarayan dikkatli bir göz, pekçok önemli şairin dahil edilmediğini farkedip hesabını soracaktır. Unutulmamalı ki, antolojik bir şiir tarihi yazmıyor; sadece, modern şiirin izini sürerken karşılaştığım ve kendimce bir yenilik kırıntısı bulduğum ediblerin şiirinden örnekler veriyorum. Öyleyse, okurun “büyük şair” ile “meşhur şair” arasındaki fark kadar, “büyük şiir”le “önemli şiir” arasındaki farkı da dikkate alarak okuması gereken bir seçki hazırlıyorum demektir. Söz konusu edilen, şiirde geleneğe eklenen

yenilik olduğunda, pekçok şairin *büyük* ve *meşhur* sayılmasını sağlayan özelliklerinin geleneği kusursuz aktarışlarında yattığı kolayca farkedilir. Yine aynı dikkatle bakıldığında, bu seçkide *önemli* sayılan şairlerin, aslında sadece yenileşme çabaları sebebiyle önemsendikleri, meşhur veya büyük olup olmadıklarına hiç dikkat edilmediği de kolayca anlaşılacaktır. Yoksa, estetik değerlerin ve klâsik poetika prensiplerinin öne alındığı bir seçkide yer verilmesi imkânsız isimlerin burada önemli görülüp ardı ardına sıralanışını açıklamak hayli zor olurdu.

Metin seçiminde aslî kıstasın “*güzellik*” olarak belirlendiği hâllerde, ortaya çıkan derlemeye “*göldeste*” veya “*antoloji*” denirken, güzel olmak dışında daha özel ve sınırlı alanlarda, başka dikkatlerle oluşturulan derlemelere “*müntehabât*” yahut “*seçki*” nâmı verilir. Bu ayrıma göre, okumakta olduğunuz derlemeye “*seçki*” deyişimi haklı bulacağınızı düşünüyorum. Dolayısıyla, çok güzel şiirleri olan falanca şairi almamakla yahut filânca şairin daha güzel şiirleri varken şu münasebetsiz gazelini seçmekle suçlanmanın sıkıntısından vâreste tutulacağımı umuyorum. Okudukça daha iyi farkedileceği gibi, seçkiye dahil edilen şiirlerin bazısı muhtevastındaki yenilik, bazısı kafiyesindeki gariplik, bazısı alışılmadık kelime kadrosu, bazısı da gelenekli formdaki bir sapma sebebiyle önemsendi. Farklı bir imge, yeni bulunmuş bir mazmun, geleneksiz bir nükte, görülmedik bir kelime oyunu, vezinde bir canbazlık, “*nev-zuhur*” bir redif gibi önemsiz görünen sebeplerden sadece biri için dahi seçilmiş pekçok şiir oldu. Hâl böyle iken, ya elinizdeki seçkide güzel şiirler okumaktan peşînen ümidinizi kesin ya da klâsik poetikanın değişimini takip merakıyla ve bir uzman dikkatiyle şiir didikleminin zevkını, hazzını keşfedin. Yol yakınken tercih sizin...

M. Kayahan ÖZGÜL
mimkafelif@yahoo.com

Gazel Dökümü

KASIMPAŞALI MEHMED HÂLİS EFENDİ (ö. 1709)**Gazel**

Her giyâha hâsiyet yazmış aceb der feylesof
Hep beyân etmiş sebâtı zü-nesebdir feylesof

Cevheri târif edip âbın teraşşuh ettirir
Zîr-i kühten âb-ı câriye sebebdir feylesof

Sûret-i eşkâl-i husyeyle zeker teşrihine
Çok tedbîr eylemiştir bî-edebdir feylesof

Edviyeyle hâsirin tahrîk eder hem-çü zeker
Etse tahrîkin murâd âlî-rütebdir feylesof

Eyledi taktîr inbîk-ı hezle mâ-i pîh
Dest-i hikmet ile her sû mektebdir feylesof

Tarh edip Hâlis tasavvuf-güne fâhir bir gazel
Hikmet ile kafiyemden müntehabdır feylesof

Divân-ı Hâlis, Millet Ktbh., A. Emîri, mnz. 129, v. 19^a.

Gazel

Dil şûle-i ruhsâr ile evvel çirelendi
Hattın gelip ârâmiş-i hâtır pirelendi

Evvelleri mânend-i harîr idi hat-ı sebz
Dükkânçe-i kazzâz-ı melâhat tirelendi

Kendi gibi nev-reste dil-âşûba düşüp âh
Bî-sûd o körpe kuzucağım berelendi

Kurudu rakîbin cûsun meslaha kabın
Cânân ile biz ülfet edelden hirelendi

Mehtâba düşüp şevk u safâmız yine Hâlis
Bedr-i mehi nev hâle ile dâirelendi

A.g.e., v. 28^b.

SEYREK-ZÂDE MEHMED CÂZİM EFENDİ (ö. 1725)

Gazel

Çeşm-i mestin semt-i âzârı ne çok çok gösterir
Gamzeler hançerlenir müjgânların ok gösterir

Zehr-i düşnâmından ağıârın bölündü mi'demiz
Çürb-i şîrîniyle bir yok karnımız tok gösterir

Hâb girmez çeşme-i şeb-zindedâra tâ seher
Âlem-i mânâda bahtım bana yer yok gösterir

Lûtf-ı dilberle tüyün düzmüş rakîb-i bed-nihad
Kürkünü tilki sanur kendüyi porsuk göstermiş

Bilmeziz kasdın helâk-i Câzim-i bîçâre mi
Çeşm-i mestin semt-i âzârı ne çok çok gösterir

Dîvân-ı Câzim, Millet Ktbh., A. Emiri, mnz. 88, v. 32^b-33^a.

AHMED NEDÎM EFENDİ (ö. 1730)

Gazel

Dili raks-âver eder sabredemem mâ-hasali
Yüreğim oyadı gördükte o çengi güzeli

Al eteklik olalı cûy-i murâd üzre habâb
Ber-hevâ etti dili nağme-i den ten yeledi